

Леся Конопляник
кандидат педагогічних наук
Національний авіаційний університет
м. Київ

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Одним з головних завдань, які постають перед вищими навчальними закладами України сьогодні, є підготовка не лише висококваліфікованих фахівців, але й громадян України, які візьмуть на себе відповідальність за розбудову сучасної держави, її соціально-політичний, економічний розвиток та забезпечення правопорядку та громадської безпеки, захист конституційних прав та свобод громадян України [1, с. 398]. Актуальність проблеми підсилюється й тим фактом, що наразі проти України постійно ведеться цілеспрямована інформаційно-пропагандистська війна з боку антиукраїнських, сепаратистських елементів та засобів масової інформації Росії. У стані “гібридної війни” надзвичайно важливим постає завдання формування патріотизму молоді України, їхньої готовності захищати суверенітет та незалежність своєї держави, а також національні цінності свого народу. Вирішення цих завдань вимагає формування у студентства національної ідентичності, як важливого чинника національно-патріотичного виховання молоді України.

Актуальність вищезазначеної проблеми викликає великий інтерес з боку науковців. Зокрема національну ідентичність студентської молоді, шляхи її формування та проблеми розглядали у своїх наукових працях О. Абрамчук, І.Бех, А. Гафіатуліна, О. Гевко, О. Гора, В. Дзюба, К. Журба, О.Кондур, Д. Піонтковська, Ю.Пришупа, О. Ряшко, О.Титар, Г.Філіпчук, І. Шкільна та інші.

Передусім зазначимо, що особливість студентства як соціальної групи полягає у тому, що це найчисленніша молодіжна група, найосвіченіша та мобільна соціальна група, перспективний соціальний ресурс для розвитку України, диференційоване співтовариство внаслідок різного соціального походження його представників, їхніх політичних, ідеологічних вподобань та субкультурних відмінностей.

Студентський вік є важливим для формування особистісної ідентичності та найсприятливіший для розвитку їх національної ідентичності. Національна ідентичність студентської молоді складається з таких основних компонентів:

1. *Когнітивний компонент*, який включає їхнє знання про націю, її територію, звичаї, традиції, історію та приєднання себе до цієї нації. Так на думку О. Шевченко, національна ідентичність розглядається як результат процесу ідентифікації особи з нацією, національною спільнотою [3, с. 415]. Процес формування національної ідентичності має такі складові: 1) прийняття специфічних елементів національної ідентичності, таких як вірування, цінності, очікування, які створюють національну ідентичність як колективну; 2) розвиток орієнтації в нації як такої; та 3) самовизначення себе як члена цієї нації [2, с. 396].

2. *Афективний компонент* включає суб'єктивну актуальність національної ідентичності, ступінь прихильності до національної ідентичності та відображається у соціальних почуттях, таких як національна гордість або національний сором, національна провина, національна самооцінка або національна самоповага чи неповага.

3. *Конативний компонент* передбачає здатність особистості реалізувати свою поведінку відповідно до цінностей і вірувань, а також характеризується використанням рідної мови та її інтеграцією у національну культуру та суспільне життя [4, с. 382]. Хоча більшість науковців виділяє лише два перших компоненти, ми

вважаємо, що важливість третього компонента не слід недооцінювати. З цією думкою погоджуються І.Терещенко, Ю.Пришупа та інші. Щоб національна ідентичність стала невід’ємною часткою системи ідентичностей, особистість має не лише отримати базові знання про історичний і культурний контекст формування цінностей та відчувати, що ці цінності є емоційно значущі для неї, вона має також реалізовувати свою поведінку відповідно до нових цінностей і вірувань [2, с. 397].

Формування національної ідентичності студентів у вищих навчальних закладах має відбуватися під педагогічним впливом для його корекції та оптимізації та може реалізуватися в таких умовах: підготовка студентів до відтворення та представлення своєї культури у професійній діяльності та повсякденному житті, розвиток здібностей виявляти та переймати національні цінності; впровадження на практиці знань, навичок та національних цінностей.

Література

1. О.В.Ряшко. Формування національної самосвідомості як важливого чинника патріотизму майбутніх працівників правоохоронних органів України / Ряшко О.В., Ряшко В.І. // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Юридичні науки : зб. наук. праць. – 2015. – № 824. – С. 398–404. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/handle/ntb/31511> .
2. Терещенко К.В. Національна ідентичність як складова системи соціальної ідентичності особистості / К.В. Терещенко // Вісник післядипломної освіти. – 2010. – Вип. 1(2). – С. 392–399. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2010_1%282%29_47.
3. Шевченко О.В. Формування національної ідентичності як компонента Я-образу особистості / О.В. Шевченко // Соціально-

психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. – К., 2003. – С. 409–420.

4. Yu. Pryshupa. The main aspects of Ukrainian youth's national identity in the context of globalization / Pryshupa Yu., Konoplianyk L. // People, Power and Politics: 1st International Congress, 19–21 October 2018 : proceedings book. – Kırşehir, Turkey, 2018. – P. 278–292. – Retrieved from <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/37642>